

Ars literaria

Rövidpróza

„Én magyarul gondolkozom és magyarul is álmodom”

Balsors egy embersorsban

Beszélgetés Csáki Zsolt fiatal okleveles mérnökkel

Az alábbi, 2000-ben elhangzott beszélgetés óta sok minden változott, de sok minden nem változott. A fiatalember felett is eltelt hét szűk esztendő. Állapota romlik, állandóan romlik. Ma már nincsenek megrendelései, mert amiben hét évvel ezelőtt mintegy zseni volt, ma már egy közepes középbiskolás is tudja.

A tolóközi is rég előkerült a fürdőszobából, mert immár mintegy két éve csak azon tud közlekedni. Meghalt a nagymama is, így vagyontörvényében is részben ő az örökös. A másik örökös a nagymama, nyugalmazott mérnök-katonatiszt fia, aki szintén meglehetősen nyomorék, ő gondoskodik arról, hogy a „Kölyök” ne éhezzen. Talán még az tartja benne a lelket, hogy a világhálón néha megnézi, hátha van valami újdonság a szépevű betegségével kapcsolatban.

A sors különös kegyetlenségének és különös kegyének köszönhetően keresek föl egy fiatalembert, aki éppúgy nem tehet balszerencsés helyzetéről, mint ahogyan arról sem tehetne, ha makkegészségesként volna most főmérnök vagy épp munkanélküli. Ő azonban a harmadik kategóriába sorolható. Nyugdíjas. Nyugdíjazását rendkívül gyorsan, csúszópénz nélkül intézték. Nem volt más választási lehetősége a nyugdíjbizottságnak sem. Amikor megkapta inkább jeles, mint jó rendű oklevelét, sajnos, egy iratcsomóba tehette nyugdíjaztatási végzésével. Betegségének előrehaladott állapota már akkor sem tette lehetővé, hogy munkát vállaljon.

A fiatal okleveles mérnök sorsa azonban már korábban megpecsételődött: az érettségít megelőző utolsó kicsengetésen még együtt voltunk szüleivel, de mire az egyetemet elvégezte, már egyik sem élt. Anyját a rák vitte el, miután alaposan megkínózta, apja pedig esztendőre rá szívizominfarktus áldozata lett a fővárosi szakklinika műtőasztalán.

Mivel éveken keresztül hivatalosan is gyámjai voltunk a balsorsú ifjúnak, illetve ezt megelőzően két évtized baráti szálai kötöttek szüleikhez, most is úgy megyek hozzá, mintha kissé haza mennék, még akkor is, ha háztartása önálló és a maga elképzelése szerint éli egyhangúnak tűnő életét.

Rég forgatom fejemben helyzetét, hogy valahogy szóvá kell tennem, míg végre elhatároztam: készítek vele egy rádióinterjút a helyi rádió magyar adásának. Előtte azonban megkérdeztem, hajlandó-e nyilatkozni sorsa felől. S amikor igent mondott, két kazettát is a táskámba tettem: egy interjút készítettem vele a már említett célból, majd egy-két kávé közben nyitott mikrofonnál beszélgettünk kissé bővebben.

Az egyezményes csengetésre ajtót nyit. Persze várnom kell legalább egy percig, mert csak nagyon nehezen tud kijönni. Addig nincs mit tennem, mint századszor is az ajtón lévő réztáblára tekintsek, amelyen már évek óta ez áll: ing. Csáki Zsolt. Nehezen szánta rá magát, hogy kicserélje a táblácskát, melyen apja neve állt, de végül is a józan ész győzött az érzelmek fölött.

Előbb elbeszélgetünk keveset, hogy magyar szóra álljon rá az amúgy sem könnyen pergő nyelve, mert rajtam kívül igen ritkán van lehetősége anyanyelvén szólnia. Amikor már aránylag „pereg” a nyelve, a rövid rádióinterjú készítem el.

Mivel számára a beszéd is fárasztó, egy kávé s egy cigaretta után folytatjuk, pontosabban: vágunk a közepébe, mellékesen jegyezve meg, hogy a cigarettáról nem sikerült leszoknia. (Nekem már csaknem évtizede sikerült.)

Riporter: Tehát 1995-ben végezted el a mérnököt. Milyen szakot végeztél, s hol végezted azt?

Zsolt: Temesváron a Politechnikai Intézetben végeztem az elektrotechnikai tanszéken.

R: Ha nem tévedek, akkor nem ez a pálya csábított, hanem a számítástechnika, de nem oda vetted föl...

Zs: Eredetileg az elektrotechnikára is készültem, ahová be is jutottam, de az egyetemen jött meg az étvágyam a komputerekkel való megismerkedésre. A számítógépekkel a középiskola után kezdtem el foglalkozni, de akkor még eszem ágában sem volt komolyabban érdeklődni. Mint mindenki, csak kíváncsiságból próbálkoztam...

R: Saját számítógéped mióta van?

Zs: Nyolc éve?... Temesváron vettem egy cégtől egy 286-ost.

R: Honnan volt rá pénzed, egy árva diáknak, mert a számítógép akkor sem volt olcsó mulatság, mint ahogy ma sem azok közé tartozik?

Zs: Az első gépet 1200 márkáért vettem. Akkor ez annyiba került. Akkor még volt egy rokonom Ausztriában, aki biztosította számomra a teljes vételárat... Máskülönből is támogatott anyagilag. Még a szüleim életében is kaptunk tőle, amit akkortájt lehetett...

R: Az a bizonyos „nagyagybácsi”, akét az egész család Nagybácsinak nevezett, ismerte a te különleges egészségi állapotodat?

Zs: Hát... akkor még jól voltam, mondjuk, nem volt semmilyen különleges bajom... és adta, mert... mint mondom, segített bennünket... Ezt a nagyobb összeget azért adta, mert a szüleim meghaltak s így kívánt segíteni, hogy valamibe befektessem az összeget... Így jutottam számítógéphez.

Külön ki szeretném emelni, hogy Zsolt, azaz a „Kölyök”, ahogy édesapja nevezte, már akkor sem volt egészséges, csak a beszélgetés során nem tértünk ki erre a mozzanatra is. A ma már okleveles mérnök súlyos hátgerincferdülését gyermekkorában fedezték föl, melyet anyai ágon örökölt a család egy-egy férfitagja már három nemzedéken át és egyre súlyosabb formában, amit méretre „szabott” gerincegyenesítő „kényszerzubbonyal” próbáltak korrigálni – eredménytelenül. Zsoltika sem szívesen viselte még otthon sem, arról meg szó sem lehetett, hogy az iskolába is azzal járjon, mert csúfolódás tárgya lett volna a „Kölyök”. Ez a betegség – egyes feltevések szerint – együtt járhat az izomsorvadással.

R: *Te már nyugdíjas vagy... Nos, miután elvégezted az egyetemet, miért kerültél azonnal és rohamosan nyugdíjba, miért nem kerültél, kerülhettél valamilyen munkahelyre?*

Zs: Hogy is mondjam? Érdekes ez a betegség. Pontosabban ez a betegség típus, mert egy esztendőn keresztül, amikor fölfedezték, illetve megállapították, rohamosan előrehaladt, amint – megítélésem szerint – hirtelen is jelent meg. Az egyetem utolsó évének kezdetén nem volt semmi bajom, de év végére teljesen le voltam esve a lábamról... A betegség nagyon elővett és... Nem voltam olyan állapotban, hogy munkába jár-hassak, még hogyha bizonyos munkát el is tudtam volna végezni – ülvé... A munkabí-rásom sem volt nyolc órára szabva... Eleinte eljárógtam egy magáncéghez számítógépen dolgozni, de nehezemre esett a mozgás, közlekedés... Így kényszerből elfogadtam ezt a megoldást... Itthon aztán dolgozgatok, programkészítésekkel is fog-lalkozom... Meg amivel lehet.

R: *Ezéről a programokról majd később. Most azt szeretném tudni, hogy mi is ez a betegség? Mi a diagnózis megnevezése?*

Zs: A betegség elnevezése nagyon szép... Úgy hívják, hogy *Pierre Marie*... Abban nyilvánul meg, hogy a kór megtámadja a kisagy sejtjeit, azok elhalnak és gyengül az egyensúlyérzék. Amikor elpusztulnak a kisagy sejtjei, akkor... vége az egyensúlynak – teljesen... Ennek az a következménye, hogy a kevesebb mozgás tönkreteszi a lábakat. Az izmokat... Elsorvadnak a lábizmok.

R: *Annak idején az orvosok mivel biztattak a gyógyulást, vagy a betegség folyamatának lassítá-sát illetően?*

Zs: Azzal biztattak, hogy még nem halálos a betegség és normális családi életet is vállalhatok. Különbén azt is tudom, hogy ebből a betegségből nincsen gyógyulás...

R: *Úgy látom, annak ellenére, hogy felvilágosítottak, s hogy a betegség végül is gyógyíthatatlan, nem vagy elkeseredve; sőt, nemcsak terveid vannak, hanem programokat is készítesz... Mármint komputer-programokat... Mi tartja benned a lelket, hogy egyenesen rákérdesztek?*

Zs: Azt hiszem, a másokra való gondolás, a másokért való cselekvés... Gondolok itt mamámra (mármint anyai nagyanyámra), aki egy év alatt veszítette el két gyermekét: anyámat s egyik nagybátyámat – nem sokkal nagyapám halála után, illetve a vejét, azaz apámat; s ha mondjuk, elvesztene engem is, nem tudom, hogy mi lenne vele, hogyan viselné el. Aztán a napi fenntartásomra is gondolnom kell... Meg Andreára is gondolok, amikor a munkával erősítem magam...

R: *Andreáról kissé később... Tehát öt esztendeje, hogy nyugdíjas vagy, a napi tevékenységedet magad szabad meg. Hogyan telik egy napod, mikor kelsz, mikor fekszel?*

Zs: Általában reggel kilenckor felkelek, rendbe teszem magam, eszem, majd dolgo-zom a számítógépen... Körülbelül öt óra hosszat ténykedem a kalkulátoron, délután háromkor ebédelek, majd ötig sziesztát tartok, hatig még dolgozom vagy játszom a számítógépen. Ha nem jön senki, akkor hattól tévézek vagy olvasok... Este hétkor megnézem a híreket s utána tizenegyig televíziózom. Utána lefekszem.

R: *Nos, említetted, hogy olvasol... Tudom, hogy nem magyarul végezted iskoláidat. Az elemit sem, mégis türbetően beszélsz magyarul, hogy ne mondjam: kitűnően, és ki tudod magad fejezni min-den esetben magyarul. Szóban és írásban egyaránt. És aránylag helyesen. Minek köszönhető ez, hiszzen a baráti köröd is többé-kevésbé román, illetve nem-magyar és aránylag nagyon keveset beszélsz magyarul... Mégis minek tudható be, hogy a magyar nyelvet nemcsak tudod, hanem még szereted is?*

Zs: Hogy is kezdjem? A családban mindenképp és mindenkor magyarul beszélünk és szüleimmel is csak magyarul beszéltem, és a családom – értem itt a rokonságot – teljesen magyar, nincsen egyetlen más nemzetiségű közöttünk... Gyermekkoromban az

iskolán kívül csak magyarul beszéltem... Aztán – szerintem –, ha megtanultam magyarul, azt nem lehet elfelejteni... Van, amikor felejték egy-egy szót, nem jut eszembe valami, de ha magyarul beszélek, tudatosan igyekszem magyarul kifejezni magam. Még olvasgatók is magyarul, magyar tévéadásokat is követek. És bármennyire is hihetetlen, magyarul gondolkodom és magyarul álmodom..

R: *Ezt magam is érdekesnek tartom a te esetében. Nos, említetted, hogy magyar családból származol, magyarok a tágabb családod tagjai, származásilag családod minden tagja őshonos végvári, mármint a Temes megyei Végvár község szülöttei, ami már önmagában véve is minősítésszerű. Jelent-e ez neked valamit, aki „végvári” vagy?*

Zs: Jelent, sőt, sokat. Azért is, mert élt valamikor Magyarországon egy Csáky nevű gróf, akinek lehet, hogy leszármazottai, oldalági rokonai vagyunk. Én mindenképpen rokonomnak érzem őt; és minden ismerősöm tudja, hogy én magyar vagyok, végvári eredetű, amit nem szégyellek. Tartom a rokonságot a végváriakkal és a Csákyakkal.

R: *A szállóige, illetve közmondás szerinti „Csáki szalmája” kifejezés mond-e neked valamit, vagy tudsz-e róla?*

Zs: Ezt nem hallottam, nem tudok róla.

R: *Nem tartom szégyennek, hisz sokan nem tudják, akik magyar középiskolát végeztek is... Én sem vagyok biztos benne, csak abban, hogy vannak, akik Csák Mátéra vezetik vissza a szállóigét.*

A szállóige lejegyzése Medgyesi Pálnak köszönhető, aki szerint a számos legenda közül a régebbiek a trencsényi Csák Máté után (1321) gazdátlanul maradt birtokok szétzaggatására vonatkoznak, az újabbak pedig Csáky László 1655-ben meghalt országbíró szabadon szertehordott szérűjét, könnyelmű vendégeskedéseit emlegetik. Innen eredhet a hanyagul kezelt birtok jelképe a Csáky szalmája, illetve a figyelmeztetésére átalakult mondat: „Ez nem Csáky szalmája!” – a Békés István: *Napjaink szállóigéi* című gyűjtemény szerint.

R: *Akkor menjünk tovább. Az, hogy magyar vagy és annak tartod magad, és a környezeted, baráti és ismeretségi köröd, szakmai, munkatársi köröd, mert ilyenről is lehet beszélni, tudja, hogy nem román származású vagy. Jelent-e neked ez, vagy jelentett-e neked valaha, valahol, valamilyen hátrányt?*

Zs: Nem!

R: *Nem éreztették veled egyáltalán, hogy nemzetiségileg, vallásilag más vagy?*

Zs: Nem, soha!

R: *Akkor a következő témára térünk. Az előbb említettél valamit, hogy Andreának sok mindent köszönhetsz. Most nem firtatom, hogy ki ez az Andrea. Nem tartozik ez senkire. Fogalmazzak inkább így: kicsoda neked Andrea? És mit jelent az életedben? Mit jelentett eddig?*

Zs: A legjobb barátom, akivel meg tudok beszélni és vitatni akármit. És bármikor. Amikor pár éve elmondottam neki a helyzetemet, ő már régen ismert engem. Nemcsak személyesen, hanem ismerte a betegségemet, az azokkal járó gondjaimat is, az anyjától. Úgy beszéltem vele, mint egy jó testvérrel, vagy talán még bizalmasabban, barátibban, mélyebben. Megértett. Na, nem tudom: van benne valami, ami másban nincs, vagy én nem találtam föl másban, vagy más nem értett meg engem. Esetleg nem is tudott, nem is igyekezett megérteni, megismerni.

R: *Gyakorlatilag mit köszönhetsz neki? Miben segít? Miben támogat?*

Zs: Hát... abban támogat, mivel Andrea most Temesváron egyetemista az orvosin, hogy hétvégén, amikor hazajön, előbb engem keres fel, csak aztán megy a szüleihez. Megbeszéljük a hét eseményeit, történéseit. Meg a „holnap” terveket.

R: *Azon kívűl, hogy hazatérve felvilágosít a hétköznapi dolgokról vagy azokról, amelyek téged, titeket érdekelnek, érintenek, ő úgy is foglalkozik veled, mint egy különleges beteggel? Figyel vajon téged? Vagy pedig csak egyszerűen mint testvérek vagy barátok beszélgettek egymással?*

Zs: Hát... hogy is mondjam? Mint minden! Nem tudom, hogy fejezzem ki más-képp. Mint beteget is segít, amikor segítségre szorulok. Barát is, amikor barátként beszélünk. És testvér is. Ő nekem minden, mindenem... Bizonyára betegségemet szakszerűen is figyeli, hisz orvostanhallgató.

R: *Andreában, kislány korában, volt valami rendkívüli és különleges vallásosság. Most ennek köszönhetően törődik veled és foglalkozik a gondjaiddal, mint olyan valakinek a kérdéseivel, aki adott esetben mindenképp rá van utalva mindenki segítségére?*

Zs: Nem hiszem... Nem... Mert azért én is segíték neki. Sokat segíték rajta. Mivel ő is ember. Neki is vannak igényei: bizalmasan beszélgetni valakivel, aki megérti, meghallgatja. Andrea is elég nehéz természetű, de én megértem őt is, és mint nagyobb „testvér”, próbálok rajta segíteni. Próbálok irányítani abban, amiben kikéri a véleményemet, hogy mit és hogyan tegyen.

R: *Ez a számítógépes munkára is érvényes, vagy...?*

Zs: Igen.

R: *Most ennél a munkánál ő neked mit tud segíteni?*

Zs: Semmit.

R: *Azért firtatom ezt, mert nem egy esetben láttam, hogy írt a számítógépeden. Írt, de nem végzett valamilyen nehezebb munkát.*

Zs: Ó, persze! Ő is használja a számítógépemet. Dolgozatokat, egyetemi jegyzeteket, meg efféléket gépel. Meg aztán bizonyos fogásokra is tanítgatom, hogy tudja, miként kell dolgozni ezen a remek szerkezeten. Irányítom, hogy többet tudjon. Én plántáltam bele azt a „vírust”, hogy szeresse a számítógépet s az azzal való dolgozást is.

R: *Nem erre célzok. Te nemigen szeretsz a számítógépen írni. Mert nehezedre esik az gépelés.*

Zs: Igaza van! Az ilyesmiben is segít. Oldalakat gépel, mert gyorsabban dolgozik gépíróként, mint én, aki kínlódom.

R: *Mit jelent neked a számítógépes programkészítés? Anyagi hasznot is hoz?*

Zs: Mindenféle programot készítek, kezdve egy adatbázis kezelésétől egészen az elektronikus szimulálásig, bármit összeállítok. Ez azt jelenti, hogy egy program megszerkesztése, kialakítása sokat jelent. Olyan, mint egy kép, egy festmény elkészítésekor a befejezés okozta öröm. Inkább alkotásnak, mint munkának tekintem. Nagyon jóleső érzés, amikor működik az elkészített program, végrehajtja azt, amit beleképztem, belekényszeríttem.

R: *Ez akkor valami olyasmi lebet, mint mikor egy festő, szobrász, költő „anyasági” érzéssel telik el műve befejeztével.*

Zs: Igen, ezt így is állíthatom, mert néha még rajzoló is, ritkán festek is.

R: *Tudom. Gyerekkorodban nagyon érdekes rajzaid voltak. Lebet, hogy nem épp pesszimizmust árasztottak a rajzaid, de ki lehetett érezni belőlük valami groteszket, valami torzot, amit úgy éreztem, hogy életemnek is egyfajta kivettítése. Most, hogy emlited, hogy ismét rajzolsz és festesz: milyenek most a rajzaid?*

Zs: Most inkább tájképeket próbálok rajzolni, festeni. A groteszk kifejezésmód a líceum és az egyetem első éveire esett. Akkor amolyan kasú voltam, amikor a rémek és a szörnyek érdekelték.

R: *Ez összefüggésbe hozható a kamaszkor éveivel, vagy a betegségeddel?*

Zs: Lehet, hogy mindkettővel. Bár nem tudom. Nem vagyok pszichológus, nem tudom megmondani. Most azonban inkább a szépet próbálok lerajzolni. Annak idején is, amikor elkezdtem rajzolni, akkor is inkább a szépre törekedtem. Közben volt egy „rémes” időszakom.

R: *Most már lassan sok minden kezd körvonalazódni. Az életed, annak ellenére, hogy gyakorlatilag a négy fal közé vagy zárva, úgy látszik, tele van tartalommal, mégpedig olyannal, amelyet mások is, többen is élvezhetnek.*

Milyen az anyagi vetülete ennek a nem magányos, de mégis zárt életnek és életformának? Tudva azt, hogy a nyugdíjad és a hátrányossági pótléked összesen havi nyolcszázezer, s ez semmiképp nem elegendő. Mik a nyári és téli kiadásaid, mert tudjuk, ugye, hogy egy összkomfortos tömbházlakásból, ahol még rádió, televízió, telefon és miegyéb van, igencsak szűk az adott pénzügyi keret?!

Zs: A két nyugdíjféle összesen nyolcszázezer. Az örökösödési meg a hátrányossági. A nyári, állandó havi lakásfenntartási kiadások négyszázezerre rúgnak. De a maradék négyszázezerből nem lehet annyit vásárolni, hogy jóllakjam. A téli hónapokat nem is értékelem, mert csak a havi lakásfenntartás meghaladja a milliót.

R: *A következő kérdésem, mivel ez a nyugdíj sok abhoz, hogy éhen haljál, de kevés abhoz, hogy meg is élhessen belőle bárki is, feltételezve egy abszurd helyzetet, amely szerint, ha nem volnának rokonaid, nem lenne nagyanyád, a lakás sem a tied volna és bérelned kellene, de semmiképp nem volna tehetésed arra, hogy ebből a komputerral történő munkálkodásból még kaszálgass valamit: mit lehetne kezdeni ebben a te lehetetlen egészségi állapotodban, figyelembe véve azt is, hogy erősen mozgáskorlátozott vagy?*

Zs: Elsősorban azt nézem, hogy mit szeretek csinálni. Én nem úgy nézem az életet, hogy mit kell, hanem úgy, hogy mit szeretek. Szerintem az élet azért van, hogy az ember azt tegye, amit szeret. Egyfajta vallásosság-félet látok az életvitelben. Feladatot.

R: *Ez akkor azt jelenti, hogy látod az élet és a munka célját?*

Zs: Látom!

R: *Kifejtenéd-e ezt részletesebben?*

Zs.: Szerintem az élet célja az, hogy segítsünk másokon. Ahol lehet, és ahol tudok, mindenkin segítsek. Van úgy, hogy becsapnak, anyagilag megcsalnak, de akkor is a lényeg az, hogy segítsek valakin.

R: *Még két dologról. Az egyik: mi a véleményed azokról, akik náladnál egészségesebbek, egyedül is kijárnak az utcára vagy bárhova, dolgozhatnak, és mégis inkább azt választják, hogy reggelenként kimennek az utcára, és mint koldusok ülnek, kéregetik végig a napot?*

Zs.: Erre még eddig nem gondoltam. De most hirtelen arra gondolok: ha ebben találják meg életük céljának beteljesülését, akkor ez az ő dolguk. Az élet célja ugyanis az, hogy megtaláljuk a tevékenységünk formáját, ami egyensúlyban tart. Nehéz kérdések ezek.

R: *Nem a maguk szempontjából, hanem társadalmi szempontból kérdem.*

Zs.: Így nem tudom megítélni..., de a maguk szempontjából a túlélés a tulajdonképpen lényeg és a cél.

R: *Szó volt a bizonyos vallási beállítottságról, amit csak érintőlegesen említettél. Édesanyád mélyen vallásos, istenfő volt, édesapád pedig kifejezetten ateista, amit nem egyszer kifejezésre is jutott. Ateista volt, de nem kedvelte a kommunistákat sem. Te a vallásosság szempontjából hogyan határo-*

zod meg helyedet, hová sorolod magadat, annak ellenére és figyelembe vételével, hogy református vagy, konfirmáltál stb. Milyen az istenképed, ha van egyáltalán?

Zs.: Én nem hiszek egy bizonyos istenben, vagy nem úgy hiszek az istenben, ahogy azt a vallás írja, feltételezi, elvárja. Szerintem az isten minden emberben jelen van. Tehát: inkább hiszek az emberben, mint egy istenben. Valahogy az emberben elrejtett, vagy abban megjelenő legfőbb jóban. Olyan istenben, akihez imádkozni kell, nem hiszek.

Megköszöntem a beszélgetést, s mint máskor is, szétnéztem még a lakásban. Nem a csaknem ötszáz-hatszáz kötet, többnyire magyar könyveket tartalmazó szekrényt tekintem végig, amelyekben a „Kölyök” néha-néha bogarász, hanem úgy általában nézek szét. Rend, tisztaság van. A Zsolt államilag fizetett moldvai háziasszonya évek óta példásan gondoskodik róla. Mos, főz, vasal, takarít, bevásárol. Naponta többször is feljön hozzá, hogy felügyelje. Gyakorta megy le cigarettáért, kávéért. Néha-néha egy-egy üveg sörért. Bor vagy konyak is van házában. Nem kevesebb és nem is több, mint egy átlag polgári családnál. Megdolgozik érte, megérdemli. Megérdemli akkor is, ha az említett programjait bagóért készíti. Vagy inkább bagóléért. Mert rá van kényszerítve, hogy szinte ingyen dolgozzék. (Nemrégiben egyik város kábeltévé-hálózatának utcákra és lakásokra lebontott térképéért és annak mellékleteiért egymilliót kapott – szivarzsebből fizetve. A megrendelő legalább a tízszeresét, ha nem a százszorosát kérte a főrendelőtől.)

Az elmondottakon is elgondolkodom, meg a gyakorta látottakon. Zsolt esetében nem érvényes, hogy a hátrányos helyzetű rosszindulatú volna az egészségesekkel szemben. A vadidegenen is segít, ha valaki ajánlja neki.

Számítógépét állandóan frissíti, bővíti, a szakkönyveket is figyeli. Tanul és dolgozik.

Fürdőszobájában tolokocsit veszek észre, ami csak nemrég van ott. Azt is megtudom, hogy egyik barátja hozatta Németországból. Szóvá teszem észrevételemet.

– Lehet, hogy egyszer szükség lesz rá – mondja, minthogy betegsége nem gyógyítható.

*

Távozáskor szeretnék valami lényeges „pontot tenni” a riport végére. Nem sikerül. Nem, mert a riportnak sincs vége, s a küzdelemnek sem. Minden halad tovább a maga megszokott, kifogásolható „rendjén”.

Lám, ennek a fiatalembernek is van életcélja, amit szokványosan összegezni sem lehet, csak részben a cél meghatározásánál, amit Madách fejez ki találóan: „Az élet célja a küzdés maga.”

Eszerint itt van cél bőviben. Pedig egy ilyen balsorssal telt embersorsban hihetetlennek tűnik célokról beszélni. És mégis vannak kitűzött célok, van terv és van holnap. Biztosan azért, mert van reménység, ami pedig Pál apostol szerint nem szégyenít meg.

(Resicabánya, 2000. augusztus 2–6.)

Amputálás

A közelmúltban hallottam egy többszörösen megrendítő esetről, amely már hetek óta foglalkoztat. Talán fittyet hányok az egészre, ha csak a mindenki által szomorúan tragikus hírt hallom: egy embertársunknak le kellett vágni mindkét lábát. Fittyet hányok talán, mondom, mert ha nem is mindennapi az eset, de az ember annyi nyomorúságról hall nap mint nap, hogy szinte nem is szörnyülködhet mindenben.

Ez az eset, ha nem is szörnyülködtem el, de keményen meghökkentett, mert el sem tudtam volna képzelni, hogy az ezredvég gyorsan alakuló és fejlődő, újrabszolgatartó társadalma mi mindenre képes.

Tudom, hogy a zavarosban való rendszeres halászás eredményeként milyenek nagyjából az erőviszonyok a munkaadó és a munkavállaló között. Tudom, hogy nemcsak családi vállalkozások, káefték esetében, hanem részvénytársaságoknál is előfordul a munkakönyv nélküli alkalmazás, a (szivar)zsebből való fizetés és a csalásnak megannyi formája. Azt is tudom, hogy pissze és kukkja sem lehet nagyon sok helyt a nem törvényes keretek között alkalmazott személyeknek, mert azonnal repülnek, mivel sohan alig várják, hogy akár feketén is munkába állhassanak. Akár éhbér alatti fizetésért is. Vagy csak úgy, másodállásban. Azt is tudom, hogy az ilyen vállalkozónál a munkakönyvesnek is kuss a neve, mert akár a maga, akár a más érdekeit próbálja védeni vagy jogait kierőszakolni, azonnal kapja a felmondást és a munkakönyvet olyan bejegyzéssel, hogy maga az ördögök fejedelme, Belzebub sem venné föl, még a pokolba sem, ingyenes fűtőnek.

Tudom mindezeket és még sok egyéb „csemegéről” hallottam, olvastam már, de ami most tollat adott kezembe, már több a soknál. Még akkor is, ha tudom, hogy a társadalom hullarabló döggeszelyűi mesésen élnek világukat.

Alig kerül le a mindkét lábát vesztett atyafi a műtőasztalról, pontosabban a reanimációs osztályról, amikor váratlan látogatói érkeznek. Két jólöltözött, megtermett cigány kopogtat be a kórházi kórterembe. Szinte szétcsattannak az egészségtől és a jólétől. Nem jöttek üres kézzel. Az apró figyelmesség: banán, alma mellé, amit az emberroncsnak ajándékoznak, a kórházi ágy lábához támasztanak egy tolókcocsi. Kifejezésre is juttatják, hogy segíteni szeretnének, és amikor hallottak az esetről s a beteg állapota is megengedte, azonnal jöttek is.

A beteg hálálkodni kezd, mondván: arra nem is gondolt, hogy ilyen figyelmes emberek is lehetnek ebben a mai világban. Aztán megköszöni az atyafiak fáradozását, megkérdi, hogy mit kérnek a szívesség fejében, vagy a kocsiért.

A válasz több mint meglepő, mert egyszerűen így hangzik: attól függ, hogy hogyan egyeznek meg. Mármint ők és a póru! járt amputált.

Kisvártatva, de nem túl lassan ki is derül minden. A „derék” beteglátogatók „természetesen” ingyen adják a használt tolókcocsi, ami a lehető legegyszerűbb és semmi korszerű nincsen benne. Ki tudja hányan haltak már ki belőle. Külföldön és idehaza egyaránt.

Pofonegyszerűen arról van szó, hogy amint felépül a beteg, használatba veszi a tolókcocsi. Ők ketten gondoskodnak arról, hogy naponta kivigyék a friss levegőre, templomba, színházba, rendezvényekre, bárhova. Ráadásul nyugdíj-kiegészítésként havi száz márkának megfelelő összeggel támogatják és – természetesen – a naponta összekoldult összeg 1%-a is az övé! Nos, ennyire egyszerű a képlet!

A társadalom dúsgazdag söpredéke a hiénák feneketlen étvágásával vetette magát a szerencsétlenre. Szerencsére azonban a balsorsú atyafi nem volt rákényszerítve anyagiilag. De ki tudja, hogy hányan voltak már, hányan vannak ma, akik rabszolgaként kénytelenek koldulni, mert ki vannak téve mások kénye-kedvének, és hányan lesznek, ha társadalmunk kesztyűs kézzel bánik a társadalom megannyi kérdésével. Kesztyűs kézzel bánik?! Inkább szemet huny, mert könnyebb, egyszerűbb, mert kényelmesebb, mert... talán valakinek (valakiknek) valahol előnyösebb.

Sajnos, nem tudok kellő nyomatékkal szólni felháborodottságomról, mert vannak dolgok, amire a mai tollforgató sincs még fölkészülve, még akkor sem, ha mindennel számol, sőt mindennek ellenkezőjével is!

Most, a helyhatósági választások után, két dolgot szeretnék a megvalósulás útján látni: a koldulás szabályozását és a rabszolgasorsba való döntés megakadályozását. Bár törvényt hozni nem a helyhatóságokra, nem az úgynevezett önkormányzatokra tartozik, hanem a Parlamentre, de a helyi és megyei tanácsoknak is van, ha akarnak keresni és találni is, törvényadta támpontjuk a megoldásra vagy a megoldás felé vezető utakra, ösvényekre.

A munkavállalásra, munkaadásra van törvény. Csak alkalmazni kellene és illene, hogy kevesebb legyen a kisemmizett koldusbotra jutott Lázár, de kevesebb a másoktól a morzsalékot is elirigylő dúsgazdag, aki az orráig sem lát már, talán épp pocakjától.

Ami pedig a koldusokat illeti: ők a társadalomnak nem akármilyen csoportja, mert minden koldus, éhenkórász, házaló, újkintornás egy-egy eleven „fénymásolata” annak a szegénységi bizonyítványnak, amelyet az ország állít ki önmagáról.

A fenti eset arra ösztökél, hogy a korrupciót nem kizárólag a bankokban, nagy- és kisvállalatokban, fő- és kishivatalokban kell keresni, hanem akár az utcai koldusok között is, mert a történetben szereplő tolokocsi is, ki tudja hány korrump esetről tudna még mesélni. Ilyen siralmas állapotot jelzőt, ami nem csonka, amputált valóság, hanem kifejezhetetlenül szomorú tény; amin nem szabad túlnézniünk, vagy nem szabad elengedniünk a fülünk mellett.

De csakugyan! Meddig mehet még e társadalom rohadása!? Avagy itt már elértük volna a határok nélküli Európát?

(Resicabánya, 2000. június 17.)

Makay Botond Károly

Az ige tükrében

Előszó

Mindazt, ami az alábbiakban következik, sokféleképpen lehet olvasni. Műfajilag: karcolatok. Nem összefüggő történetek vagy léthelyzetek, hanem kiragadott epizódok, jellemvonások, egyház-vonások. Az elmúlt tízéves egyházi tevékenységem történései karcolódtak belém. Ezekből próbáltam néhányat papírra vetni. Nyilván nem írhattam kizárólag a valóságról, hiszen a szereplők élnek, a történetek pedig veszélyesek lehetnek, főleg, ha leírom és aláírom őket. Így azoknak, akik magukra ismernének, jelzem: csupán képzeletem játéka mindaz, amit olvasnak. Akik nem ismertek magukra, azokat pedig kérem, hogy úgy olvassák e történetecskéket, mint a mindennapos egyházi való-